

HUISHOUELIJK REGLEMENT

van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

HOOFDSTUK I.

DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

Afdelingen.

Artikel 1.

Indien het gebied van een afdeling niet samenvalt met het gebied van een gemeente, worden de grenzen van de afdeling door het hoofdbestuur vastgesteld in overleg met het bestuur van de kamercentrale, waartoe het gebied der afdeling behoort.

Artikel 2.

1. De leden die hun woonplaats hebben binnen het gebied van een afdeling, behoren tot deze afdeling.
2. In bijzondere gevallen kan met toestemming van het hoofdbestuur van deze bepaling worden afgeweken.

Artikel 3.

1. De afdelingen hebben een bestuur van ten minste drie leden door de ledenvergadering uit de leden gekozen.
2. De voorzitter wordt rechtstreeks door de ledenvergadering der afdeling gekozen; de bestuursleden verdelen de overige functies onderling, tenzij het afdelingsreglement anders bepaalt.

Artikel 4.

1. De bestuursleden der afdeling hebben zitting voor de tijd van drie jaar; elk jaar treedt één derde af, volgens een door het afdelingsbestuur bij loting op te maken rooster.
2. De eerste drie jaren is de zittingsduur aan beperking onderhevig door het jaarlijks aftreden van één derde der bestuursleden.
3. In een tussentijds ontstane vacature wordt door de eerstvolgende ledenvergadering voorzien voor de overige zittingstijd van degen wiens plaats wordt vervuld.
4. De aftredende bestuursleden zijn terstond herkiesbaar, tenzij het reglement van de afdeling het anders bepaalt.

Artikel 5.

De afdelingsbesturen vergaderen zo dikwijls als dit door de voorzitter of door twee leden van het bestuur nodig wordt geoordeeld, doch ten minste tweemaal 's jaars.

Artikel 6.

1. De ledenvergadering ener afdeling stelt een afdelingsreglement vast, hetwelk geen bepalingen mag bevatten, welke in strijd zijn met de statuten of reglementen van de partij of met de reglementen van de centrales waartoe de afdeling behoort.
2. Binnen een maand na vaststelling wordt het afdelingsreglement ter goedkeuring aan het hoofdbestuur gezonden.
3. Aan bepalingen van een afdelingsreglement, welke in strijd zijn

met de statuten of reglementen van de partij of van de centrales, waartoe de afdeling behoort, wordt door het hoofdbestuur de goedkeuring onthouden.

4. Tegen de onthouding van de goedkeuring, als in het vorige lid bedoeld, kan het bestuur der afdeling binnen vier weken nadat het besluit van het hoofdbestuur te zijner kennis is gebracht, in beroep komen bij een door de algemene vergadering der partij benoemde commissie voor de reglementen, welke beslist overeenkomstig het bepaalde in artikel 12, vijfde lid der statuten.

Artikel 7.

Indien in een afdeling of meer afdelingen tezamen onder de vrouwelijke leden een plaatselijke of regionale vrouwengroep is opgericht, welke is erkend door de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D., wordt door de ledenvergadering van die afdeling of van die afdelingen een regeling vastgesteld voor een vergoeding van de door die vrouwen-groep te maken kosten.

Artikel 8.

1. De ledenvergaderingen der afdeling moeten ten minste acht dagen van tevoren worden uitgeschreven.

2. Ten minste eenmaal per jaar heeft een ledenvergadering van elke afdeling plaats; tijdig vóór elke algemene vergadering van de partij wordt een ledenvergadering van de afdeling bijeengeroepen ter bespreking van de beschrijvingsbrief.

3. Verder heeft een ledenvergadering plaats, indien dit door de voorzitter, door één derde gedeelte van het aantal leden van het afdelingsbestuur, door ten minste één tiende gedeelte van het aantal leden met een maximum van tien, of door het hoofdbestuur nodig wordt geoordeeld.

4. Deze vergadering heeft plaats binnen één maand nadat de aanvraag daartoe, onder schriftelijke opgave van de te behandelen punten, bij de secretaris van het afdelingsbestuur is ingediend. Indien de vergadering niet of niet tijdig wordt bijeengeroepen, zijn de aanvragers bevoegd zelf de vergadering uit te schrijven, met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid; een zodanige vergadering voorziet zelf in haar leiding en is gerechtigd geldige besluiten te nemen, doch uitsluitend aangaande die punten waarvoor de vergadering is verzocht.

Artikel 9.

1. Het bestuur ener afdeling brengt jaarlijks vóór 1 maart aan het hoofdbestuur verslag uit van de werkzaamheden der afdeling en verschafft het hoofdbestuur, desverlangd tussentijds, inlichtingen omtrent de stand van zaken in de afdeling.

2. Het bestuur ener afdeling is verplicht het hoofdbestuur opgave te verstrekken van zijn samenstelling en van de daarin eventueel voorkomende mutaties.

3. Het bestuur ener afdeling is verplicht op verlangen van het hoofdbestuur opgave te verstrekken van de namen en adressen van de bij die afdeling ingeschreven leden.

Artikel 10.

1. In plaatsen, niet behorende tot het gebied ener afdeling, kan door het hoofdbestuur een correspondentschap worden ingesteld. Een correspondentschap wordt geleid door een correspondent, die als zodanig door het hoofdbestuur op voorstel van het bestuur der kamercentrale wordt benoemd en ontslagen.

2. De werkzaamheden der correspondenten worden door het hoofdbestuur in overleg met het bestuur der kamercentrale geregeld.

Artikel 11.

1. Het hoofdbestuur kan een afdelingsbestuur of een lid daarvan, indien dit na herhaalde aanmaning in gebreke blijft zijn taak in overeenstemming met de statuten of de door de algemene vergadering der partij vastgestelde reglementen te vervullen, gehoord het bestuur der kamercentrale waartoe die afdeling behoort, met een meerderheid van driekwart der uitgebrachte geldige stemmen schorsen in de uitoefening van zijn functie.
2. Van elk besluit tot schorsing kunnen het betrokken bestuur, de betrokken bestuursleden of kan het betrokken bestuurslid binnen vier weken na dagtekening ervan bij aangetekend schrijven beroep instellen bij de commissie van beroep, bedoeld in artikel 8, tweede lid, van de statuten.
3. Indien de commissie van beroep geen uitspraak heeft gedaan binnen één jaar nadat het beroep is ingesteld, vervalt de schorsing van rechtswege.
4. Indien het gehele afdelingsbestuur is geschorst, neemt het bestuur van de kamercentrale waartoe de afdeling waarvan het bestuur is geschorst behoort, zoveel mogelijk de taak van het geschorste afdelingsbestuur over.

HOOFDSTUK II.

Centrales.

Artikel 12.

1. De afdelingen binnen bij de wet vastgestelde rijkskieskringen, vormen kamercentrales. Met goedkeuring van het hoofdbestuur kunnen afdelingen binnen twee of meer rijkskieskringen zich tot één gezamenlijke kamercentrale verenigen.
2. De afdelingen binnen bij de wet vastgestelde provinciale kieskringen, vormen statencentrales.
3. De afdelingen binnen bij de wet vastgestelde kieskringen voor openbare lichamen welke meer dan één gemeente, doch geen gehele provincie omvatten, vormen districtscentrales.
4. Afdelingen, welke voor de propaganda wenselijk samen te werken, kunnen zich, in overleg met het bestuur der kamercentrale, respectievelijk de besturen der kamercentrales waartoe zij behoren, verenigen tot ondercentrales, waartoe een besluit van de ledenvergadering van iedere afdeling is vereist.

Artikel 13.

1. Behalve de taak, welke de kamercentrales krachtens de reglementen hebben met betrekking tot de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal, voor de Provinciale Staten en voor de gemeenteraden, bevorderen zij de propaganda, het goede verloop van de werkzaamheden der afdelingen en de oprichting van afdelingen en correspondentenschappen in plaatsen, welke daarvoor in aanmerking komen.
2. Tot de taak der kamercentrales behoort eveneens het kiezen om de twee jaren van een vertegenwoordigster van de kamercentrale en haar plaatsvervangster in de adviesraad van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. volgens artikel 6 van de statuten van die stichting, voor welke verkiezing kandidaten kunnen worden gesteld, zowel door

de partij-afdelingen als door twintig partijleden, behorende tot het gebied van de kamercentrale. Het bestuur der kamercentrale kan tevens kandidaten stellen.

3. De statencentrale is belast met de werkzaamheden voor de kandidaatstelling voor de Provinciale Staten en met al datgene, wat haar met betrekking tot de organisatie en de propaganda der partij door de kamercentrale wordt opgedragen.

Artikel 14.

1. De centralevergaderingen zijn toegankelijk voor alle leden der afdelingen welke tot de centrale behoren, alsmede voor alle niet tot een afdeling behorende leden wier woonplaats is gelegen binnen het gebied der centrale.

2. Alleen afgevaardigden der afdelingen die overeenkomstig artikel 15 zijn gekozen, hebben stemrecht.

Artikel 15.

1. De afdelingen worden op een centralevergadering vertegenwoordigd door afgevaardigden, gekozen door de ledenvergadering van de afdeling.

2. De afdelingen brengen op de centralevergaderingen stemmen uit op de wijze als bepaald in artikel 15, derde lid, van de statuten.

Artikel 16.

1. Elke centrale heeft een bestuur, bestaande uit ten minste drie leden, te bepalen door haar centralevergadering.

2. Het bestuur van een kamercentrale waarvan de grenzen niet geheel samenvallen met die van één afdeling, bestaat uit:

a. een vertegenwoordiger van elke statencentrale binnen het gebied van de kamercentrale, gekozen door de centralevergadering der statencentrale uit haar bestuur;

b. met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid van dit artikel een aantal leden, gekozen door de centralevergadering uit de leden der afdelingen binnen het gebied der kamercentrale.

3. Indien de vertegenwoordigster van de kamercentrale in de adviesraad van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. geen deel uitmaakt van het bestuur der kamercentrale, woont zij de bestuursvergaderingen bij en heeft zij daarin adviserende stem.

4. Het bestuur van een statencentrale, van een districtscentrale en van een ondercentrale wordt gekozen door de centralevergadering der betreffende centrale uit de leden der afdelingen binnen haar gebied.

5. De voorzitter wordt rechtstreeks door de centralevergadering gekozen; de bestuursleden verdelen de overige functies onderling, tenzij bij reglement van de centrale anders wordt bepaald.

Artikel 17.

1. De bestuursleden der centrales hebben zitting voor de tijd van drie jaren; elk jaar treedt één derde af, volgens een door het bestuur bij loting op te maken rooster.

2. De eerste drie jaren is de zittingsduur aan beperking onderhevig door het jaarlijks aftreden van één derde van de bestuursleden.

3. In een tussentijds ontstane vacature wordt door de eerstvolgende centralevergadering voorzien, voor de overige zittingstijd van degen wiens plaats wordt vervuld.

4. De aftredende bestuursleden zijn terstond herkiesbaar, tenzij bij reglement der centrale anders wordt bepaald.

Artikel 18.

De besturen der centrales vergaderen zo dikwijls als dit door de voorzitter of twee bestuursleden nodig wordt geoordeeld, doch ten minste tweemaal per jaar.

Artikel 19.

In centrales waarvan de grenzen geheel samenvallen met die van een afdeling, is de afdeling tevens centrale en is het afdelingsbestuur tevens het bestuur der centrale.

Artikel 20.

1. Ten minste tweemaal per jaar wordt in elke kamercentrale een centralevergadering gehouden, waarvan de ene in de maand oktober plaats heeft, o.a. voor de vervanging van de bestuursleden die aftreden en voor de tweejaarlijkse verkiezing van de vertegenwoordigster en haar plaatsvervangster van de kamercentrale in de adviesraad van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D., en de andere op een datum, die gelegenheid biedt om de beschrijvingsbrief van de algemene vergadering te bespreken.
2. De vergaderingen moeten ten minste veertien dagen tevoren worden uitgeschreven.
3. Verder heeft een vergadering der kamercentrale plaats, indien dit door het bestuur, door drie afdelingen of door het hoofdbestuur nodig wordt geoordeeld.
4. Deze vergadering heeft plaats binnen één maand nadat de aanvraag daartoe onder schriftelijke opgave van de te behandelen punten bij de secretaris van het bestuur der kamercentrale is ingediend. Indien de vergadering niet of niet tijdig bijeengeroepen wordt, zijn de aanvragers bevoegd zelf de vergadering bijeen te roepen met inachtneming van het bepaalde in het tweede lid; een zodanige vergadering voorziet zelf in haar leiding en is gerechtigd geldige besluiten te nemen, doch uitsluitend aangaande die punten waarvoor de vergadering is verzocht.

Artikel 21.

1. De centralevergadering stelt een reglement voor de centrale vast, waarin mag worden afgeweken van artikel 16, tweede lid, van dit huishoudelijk reglement en hetwelk overigens geen bepalingen mag bevatten welke strijdig zijn met de statuten of reglementen van de partij en/of haar organen.
2. De reglementen van de centrales en wijzigingen daarvan behoeven de goedkeuring van het hoofdbestuur. Zij treden niet in werking alvorens deze goedkeuring is verleend. Deze goedkeuring kan alleen worden geweigerd, indien de reglementen in strijd zijn met de statuten of reglementen, dan wel met de beginselen van de partij, bedoeld in artikel 3 der statuten. Bij weigering staat gedurende vier weken nadat de weigering ter kennis van de betrokken centrale is gebracht, beroep open op een door de algemene vergadering te benoemen commissie voor de reglementen.
3. Indien het hoofdbestuur binnen drie maanden na aanvraag van goedkeuring op reglementen of reglementswijzigingen daarover geen uitspraak heeft gedaan, wordt deze goedkeuring geacht te zijn verleend.
4. Indien de commissie voor de reglementen binnen drie maanden nadat beroep is ingesteld, geen uitspraak heeft gedaan, wordt het beroep geacht te zijn toegewezen.

HOOFDSTUK III.

Hoofdbestuur en dagelijks bestuur.

Artikel 22.

1. Vijfentwintig leden van het hoofdbestuur worden door de algemene vergadering gekozen uit kandidaten, door de ledenvergaderingen der afdelingen gesteld. Voor de verkiezing der leden van het dagelijks bestuur kan ook het hoofdbestuur kandidaten stellen.
2. Tot kandidaatstelling ter vervulling van plaatsen in het dagelijks bestuur is de ledenvergadering van iedere afdeling bevoegd. Deze mag voor elke te vervullen plaats één kandidaat opgeven.
3. De kandidaatstelling ter vervulling van achttien plaatsen in het hoofdbestuur geschiedt in dier voege, dat de ledenvergaderingen der afdelingen behorend tot dezelfde rijkskieskring, kunnen deelnemen aan de kandidaatstelling voor één dezer plaatsen. Iedere vergadering mag daarbij één kandidaat opgeven.
4. Zijn ter vervulling van een plaats als in het vorige lid bedoeld, twee of meer kandidaten gesteld, dan is de centralevergadering der kamercentrale tot welke de afdelingen behoren, welke ledenvergaderingen voor deze plaats kandidaten hebben mogen opgeven, bevoegd aan de algemene vergadering mede te delen voor wie van deze kandidaten zij voorkeur heeft.
5. Twee leden van het hoofdbestuur worden gekozen door de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D.
6. Indien na de verkiezing van de in de voorgaande leden van dit artikel genoemde zevenentwintig leden van het hoofdbestuur slechts twee, onderscheidenlijk drie vrouwelijke leden daarvan deel uitmaken, kiezen het bestuur en de adviesraad van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. gezamenlijk nog twee leden, onderscheidenlijk één lid van het hoofdbestuur.

Artikel 23.

1. In het hoofdbestuur mogen niet meer dan vier leden der Staten-Generaal zitting hebben, waarvan niet meer dan twee leden in het dagelijks bestuur.
2. Indien door de verkiezing van een lid der Staten-Generaal tot lid van het hoofdbestuur het getal van vier in het hoofdbestuur of van twee in het dagelijks bestuur zou worden overschreden, is deze verkiezing van onwaarde.
3. Indien door de benoeming van een lid van het hoofdbestuur tot lid van de Staten-Generaal het getal van vier in het hoofdbestuur of van twee in het dagelijks bestuur zou worden overschreden, treedt dit lid als hoofdbestuurslid af op de eerstvolgende algemene vergadering waarop in de vacature kan worden voorzien.
4. Indien ten gevolge van gelijktijdigheid van verkiezingen van leden van het dagelijks bestuur en andere leden van het hoofdbestuur niet duidelijk is door wiens verkiezing het getal van vier is overschreden, treden eerst zoveel leden van het hoofdbestuur, die niet zijn leden van het dagelijks bestuur, af als nodig is. Met inachtneming van het voorgaande wordt overigens bij gelijktijdigheid van verkiezingen onder de leden van het dagelijks bestuur onderling en onder de andere leden van het hoofdbestuur onderling bij loting door het hoofdbestuur beslist wie aftreedt.
5. Voor de toepassing van het in dit lid bepaalde zullen verkiezingen ter voorziening in vacatures die door gelijktijdig periodiek aftreden zijn ontstaan, beschouwd worden als gelijktijdige verkiezingen.

6. De voorzitters van de uit de leden der partij gevormde fracties in elk der Kamers van de Staten-Generaal, of zij die hen vervangen, hebben zitting in het dagelijks bestuur met adviserende stem. Voor zover zij geen lid zijn van het hoofdbestuur, hebben zij ook daarin zitting met adviserende stem.

Artikel 24.

1. Het algemeen secretariaat deelt jaarlijks vóór 15 september aan de afdelingen, de kamercentrales en de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. mede:
  - a. welke leden van het hoofdbestuur in het eerstvolgende jaar aan de beurt van aftreden zijn alsmede welke de afdelingen zijn, wier ledenvergadering bevoegd is tot het stellen van kandidaten ter vervulling van de openvallende plaatsen, respectievelijk of de verkiezing bij de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. berust;
  - b. de namen der leden van de Staten-Generaal, die in het hoofdbestuur zitting hebben.
2. De tot kandidaatstelling bevoegde ledenvergaderingen der afdelingen kunnen vóór de daaropvolgende 31ste december kandidaten opgeven. Een kandidaatstelling is slechts geldig, indien de kandidaat zich schriftelijk heeft bereid verklaard haar te aanvaarden.
3. De beschrijvingsbrief voor de algemene vergadering vermeldt voor zover mogelijk voor elk der te vervullen plaatsen afzonderlijk de namen van alle kandidaten in alfabetische volgorde onder opgave door wie zij kandidaat zijn gesteld.

Artikel 25.

1. Het hoofdbestuur vergadert in beginsel achtmaal per jaar. Het wordt bijeengeroepen zo dikwijls de voorzitter of drie zijner leden het nodig achten.
2. Het dagelijks bestuur vergadert in beginsel eenmaal per maand. Het wordt bijeengeroepen zo dikwijls de voorzitter of twee zijner leden het nodig achten.

Artikel 26.

1. Het dagelijks bestuur stelt voor zijn leden een taakverdeling vast. Daarbij wordt aan elk der secretarissen een taak toegewezen. De taken hebben betrekking op het optreden der partij naar buiten, haar interne organisatie en haar geldmiddelen. De taakverdeling wordt ter kennis van de partij gebracht.
2. Het dagelijks bestuur en het algemeen secretariaat onderhouden een intensief contact met de kamercentrales en de afdelingen. Dit contact is gericht enerzijds op de voortdurende activering der partij, anderzijds op het vernemen van de onder de leden der partij levende wensen.
3. Het hoofdbestuur draagt zorg, dat door één of meer door hem aangewezen personen een nauw contact met de pers wordt onderhouden. Het wijdt daarbij zijn bijzondere aandacht aan de coördinatie der publiciteit. Het laat zich te dezer zake voorlichten door een door hem te benoemen perscommissie.
4. Het hoofdbestuur neemt maatregelen tot het verzorgen der radio- en televisie-uitzendingen van de partij op een zodanige wijze, dat deze uitzendingen voldoen aan de moderne technische vereisten en dat alle mogelijkheden, die deze communicatiemiddelen bieden, ten volle worden benut. Het laat zich te dezer zake voorlichten door een door hem te benoemen radio- en televisie-commissie.

Artikel 27.

1. Er is een commissie ter voorbereiding van al hetgeen betrekking heeft op een stelselmatige propaganda. Zij wordt door het hoofdbestuur benoemd. Als voorzitter treedt een der leden van het dagelijks bestuur op. Onder haar leden bevinden zich enkele deskundigen op het gebied der publiciteit.
2. De commissie geeft onder meer aanwijzingen aan de algemeen secretaris voor het met de propaganda belaste personeel van het algemeen secretariaat en de regionale propagandisten der partij alsmede adviezen aan de kamercentrales en de afdelingen. Zij doet aan het hoofdbestuur voorstellen omtrent de inschakeling van reclamebureaus en van instellingen tot het houden van peilingen der openbare mening.
4. Uiterlijk vier maanden voor iedere verkiezing beraadslagen het hoofdbestuur en de in dit artikel bedoelde commissie over de te voeren verkiezingspropaganda.

Artikel 28.

1. Het hoofdbestuur bevordert een doeltreffende documentatie ten dienste van de partij en streeft daarbij naar een nauwe samenwerking met de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.
2. Het algemeen secretariaat verleent zijn bemiddeling tot het verkrijgen van deskundige voorlichting voor de leden der partij.

Artikel 29.

Het hoofdbestuur draagt zorg voor de organisatie der politieke voorlichting, in het bijzonder in de vorm van cursussen.

Artikel 30.

Het hoofdbestuur schenkt voortdurend aandacht aan het contact met buitenlandse liberalen. Het draagt zorg, dat van dit contact zoveel mogelijk naar buiten zal blijken. Het bevordert door regelmatig overleg met de redactie van het weekblad der partij, dat doorlopend de aandacht wordt gevestigd op de activiteiten van de leden der partij die zitting hebben in de internationale organisaties en lichamen.

HOOFDSTUK IV.

De partijraad.

Artikel 31.

Behalve de in de statuten genoemde organen van de partij wordt er een partijraad gevormd, bestaande uit:

- a. de ereleden;
- b. de leden van het hoofdbestuur;
- c. de leden van de partij die lid zijn van de Staten-Generaal;
- d. vijftien door het hoofdbestuur te benoemen leden der partij;
- e. de voorzitters van de kamercentrales of, indien deze zijn verhinderd of uit anderen hoofde reeds deel uitmaken van de partijraad, zij die hen vervangen;
- f. een door de centralevergadering van iedere kamercentrale te kiezen lid;
- g. twee bestuursleden van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D., aan te wijzen door het bestuur van de stichting, en twee andere vrouwelijke leden van de partij, aan te wijzen door het bestuur en de adviesraad van de stichting gezamenlijk.

Artikel 32.

1. Voorzitter van de partijraad is de voorzitter van de partij, of hij die hem vervangt. Secretaris van de partijraad is de algemeen secretaris van de partij, of hij die hem vervangt.
2. De vijftien door het hoofdbestuur benoemde leden hebben zitting voor een periode van drie jaren en zijn telkens herbenoembaar.
3. De door de centralevergadering der kamercentrales te kiezen leden worden gekozen voor een periode van twee jaren; zij zijn tweemaal terstond herkiesbaar; bij de verkiezing van de leden van de partijraad door de centralevergadering worden tevens één of meer plaatsvervangende leden gekozen.
4. De door het bestuur van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. aan te wijzen bestuursleden van deze organisatie volgens artikel 31, sub g, worden gekozen voor een periode van drie jaren en zijn telkens herkiesbaar; de door het bestuur en de adviesraad gezamenlijk aan te wijzen vrouwelijke leden der partij worden gekozen voor een periode van twee jaren en zijn tweemaal terstond herkiesbaar.
5. Van de voor twee jaar gekozen leden treedt elk jaar de helft af en van de voor drie jaar benoemde of gekozen leden treedt elk jaar één derde af, volgens door het hoofdbestuur voor zoveel nodig bij loting op te maken roosters. De eerste twee, onderscheidenlijk drie jaren is de zittingsduur van de gekozen en benoemde leden der partijraad aan beperking onderhevig door het jaarlijks aftreden van onderscheidenlijk de helft en één derde der gekozen en benoemde leden.
6. In een tussentijds ontstane vacature wordt voorzien voor de overige zittingstijd van degenen wiens plaats vervuld wordt. Wanneer deze tussentijdse verkiezing geschiedt ten aanzien van een lid dat gedurende twee jaren zitting heeft, is dat lid driemaal terstond herkiesbaar.

Artikel 33.

De partijraad heeft in politiek en organisatorisch opzicht een adviseerende en stimulerende taak. De partijraad kan al dan niet gevraagd adviezen geven aan de algemene vergadering, aan het hoofdbestuur en aan de uit de leden der partij gevormde fracties in elk der Kamers van de Staten-Generaal.

Artikel 34.

1. De partijraad vergadert ten minste tweemaal per jaar.
2. Eén dezer vergaderingen vindt plaats vóór de openbare behandeling van de begroting door de Tweede Kamer der Staten-Generaal. In deze vergadering wordt de politieke toestand besproken.
3. De partijraad geeft advies over de voorstellen van het hoofdbestuur aan de algemene vergadering.
4. Indien de partijraad het hoofdbestuur advies geeft, hebben de leden van het hoofdbestuur geen stemrecht. Indien de partijraad een der door de leden der partij gevormde fracties in de Kamers der Staten-Generaal advies geeft, hebben de leden van de desbetreffende fractie geen stemrecht.

Artikel 35.

1. Een vergadering van de partijraad wordt uitgeschreven op voorstel van de voorzitter of op voorstel van vijf leden van de partijraad.
2. Het hoofdbestuur kan besluiten, dat een vergadering van de partijraad ook toegankelijk is voor andere leden dan de leden van de partijraad.

HOOFDSTUK V.

Propaganda.

Artikel 36.

1. De algemene vergadering kan besluiten tot het uitgeven of doen uitgeven van een partijblad, waarvan de hoofdredacteur wordt benoemd door het hoofdbestuur.
2. Zonder toestemming van het hoofdbestuur mag geen ander orgaan van de partij of van een harer onderdelen verschijnen.
3. Propagandadrukwerk en affiches behoeven voor de publikatie goedkeuring van het hoofdbestuur.

HOOFDSTUK VI.

Financiën.

Artikel 37.

1. De minimumcontributie bedraagt *f* 20.— per jaar. Voor gezinsleden en aspirant-leden bedraagt de minimumcontributie *f* 5.—.
2. Het bestuur ener afdeling, het bestuur ener kamercentrale of het hoofdbestuur verleent gehele of gedeeltelijke vrijstelling van contributie, indien daarvoor in het belang der partij termen aanwezig zijn.

Artikel 38.

1. De penningmeesters der afdelingen dragen er zorg voor, dat jaarlijks vóór 1 maart de contributiën der afdelingsleden die op 1 januari lid waren, worden geïnd.
2. Van het totaalbedrag der geïnde contributie wordt door de afdelingen jaarlijks vóór 1 mei een door de algemene vergadering vast te stellen bedrag aan het hoofdbestuur afgedragen. Dit bedrag kan voor de afdelingen die samenvallen met een kamercentrale, anders zijn dan voor de overige afdelingen.
3. Het hoofdbestuur kan bepalen, dat aan de afdelingen die daarvoor naar zijn oordeel in aanmerking komen, een bijdrage zal worden toegekend.

Artikel 39.

De kamercentrales welke niet samenvallen met een afdeling, ontvangen jaarlijks vóór 1 juni van de penningmeester der partij 2/5 van hetgeen het hoofdbestuur van de afdelingen in de betreffende centrale ontvangt.

Artikel 40.

Elke afdeling zendt jaarlijks vóór 1 maart aan de algemeen secretaris van de partij een opgave van het aantal leden der afdeling bij het begin van het kalenderjaar en een exemplaar van de rekening en verantwoording van de penningmeester der afdeling.

Artikel 41.

Bestuursleden, afgevaardigden en andere leden van de partij, die in opdracht van een orgaan van de partij, een centrale of een afdeling voor de partij, een centrale of een afdeling werkzaamheden verrichten, kunnen aanspraak maken op vergoeding van de daarbij gemaakte onkosten. Deze vergoeding komt ten laste van de partij, de centrale of de afdeling, waartoe het orgaan dat de opdracht heeft verstrekt, behoort.

HOOFDSTUK VII.

Secretariaat.

Artikel 42.

1. Het hoofdbestuur benoemt en ontslaat één of meer bezoldigde staf-functionarissen der partij, die hun taak verrichten onder het onmiddellijk toezicht van de algemeen secretaris. Het dagelijks bestuur benoemt en ontslaat het overige personeel van het algemeen secretariaat.
2. Het hoofdbestuur stelt de salarissen vast van allen die een bezoldiging uit de partijkas genieten; deze laatsten mogen geen deel uitmaken van het hoofdbestuur of van één der Kamers der Staten-Generaal.

Artikel 43.

De algemeen secretaris van de partij en de secretarissen van de afdelingen en de centrales voeren de correspondentie. Zij maken notulen van de vergaderingen welke zij als secretaris bijwonen.

Artikel 44.

1. De algemeen secretaris der partij brengt in de jaarlijkse algemene vergadering verslag uit omtrent de handelingen en de toestand van de partij in het afgelopen jaar.
2. De secretarissen van de afdelingen en de centrales brengen in de daarvoor aangewezen ledenvergadering respectievelijk centralevergadering, verslag uit omtrent de handelingen en de toestand van de afdeling respectievelijk centrale, in het afgelopen jaar en zenden een exemplaar daarvan vóór 1 maart aan de algemeen secretaris der partij en die van de afdelingen bovendien aan de secretaris van de kamercentrale waartoe de afdeling behoort.

Artikel 45.

1. De algemeen secretaris der partij en de secretarissen van de afdelingen en centrales zijn tevens belast met de overige administratieve werkzaamheden respectievelijk van de partij, de afdelingen en centrales.
2. Hieronder wordt, voor wat de afdelingen betreft, verstaan o.m. het bijhouden van de ledenlijst met adressen en opgave van de contributie.
3. Bij de wijze, waarop de administratie van de afdelingen en centrales wordt gevoerd, volgen de secretarissen de voorschriften en aanwijzingen, welke hun te dien aanzien door of namens het hoofdbestuur worden gegeven.

Artikel 46.

1. De administratieve werkzaamheden van de afdelingen of de centrales kunnen onder toezicht van de secretarissen worden opgedragen aan functionarissen van de afdelingen of van de centrales.
2. De functionarissen van de afdelingen of de centrales worden benoemd en ontslagen door het bestuur van de afdeling of van de centrale, dat tevens hun salaris vaststelt; zij moeten lid zijn van de partij, doch mogen geen deel uitmaken van enig bestuur, van één der Kamers der Staten-Generaal, van de Provinciale Staten of van de raad van een openbaar lichaam, behoudens dispensatie van het hoofdbestuur.
3. De functionarissen van de afdelingen en centrales worden bezoldigd door de afdeling respectievelijk centrale in wier dienst zij staan.

HOOFDSTUK VIII.

Stemmingen.

Artikel 47.

1. Een stemming is slechts geldig in een reglementair belegde vergadering.
2. Aan stemming mogen slechts deelnemen de ereleden, de leden van verdienste, de gewone, gezins- en buitengewone leden (resp. de afgevaardigden of hun plaatsvervangers), die de presentielijst der vergadering hebben getekend.
3. Op de algemene vergadering van de partij en op de ledenvergaderingen der centrales kan geen stemrecht worden uitgeoefend door afgevaardigden of hun plaatsvervangers van afdelingen, die de verplichtingen als bedoeld in artt. 38 en 40 niet zijn nagekomen in het kalenderjaar voorafgaande aan dat, waarin de vergadering gehouden wordt. In de oproeping tot de algemene vergadering worden de hiervoren bedoelde afdelingen onder verwijzing naar dit artikel uitgenodigd de verplichtingen als boven bedoeld alsnog vóór de aanvang van de vergadering na te komen.
4. Het vorig lid vindt geen toepassing, indien de betrokken afdeling voor het aanzuiveren van de achterstand een regeling met het hoofdbestuur heeft getroffen, regelmatig de afspraken nakomt en de achterstand voor ten minste de helft heeft afbetaald.

Artikel 48.

Over zaken wordt mondeling of bij handopsteken gestemd. Beslist wordt bij meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Blanco stemmen tellen niet mede.

Artikel 49.

1. Als voor de bezetting van enigerlei functie slechts één persoon kandidaat is gesteld, wordt deze door de voorzitter gekozen verklaard.
2. Over personen wordt schriftelijk gestemd.
3. Bij de kandidaatstelling voor de vertegenwoordigende lichamen wordt over iedere plaats afzonderlijk gestemd, behoudens de in de door de algemene vergadering vastgestelde bijzondere reglementen voorziene uitzonderingen.
4. Als over één vacature wordt gestemd, wordt beslist bij volstrekte meerderheid van stemmen.
5. Als over meer dan één vacature tegelijk wordt gestemd, mogen op ieder stembiljet niet meer namen worden vermeld dan er vacatures zijn; als eenzelfde naam meer dan eenmaal op een stembiljet is ingevuld, wordt deze naam toch geteld alsof deze slechts eenmaal was ingevuld; stembiljetten waarop meer namen zijn vermeld, dan er vacatures zijn, zijn ongeldig.
6. Als over meer dan één vacature tegelijk gestemd wordt, worden diegenen verkozen verklaard, die de meeste stemmen behaald hebben, mits het door hen behaalde aantal stemmen groter is dan de helft van het aantal geldige stembiljetten.
7. Als bij één stemming niet in alle vacatures is voorzien, zal een herstemming worden gehouden tussen tweemaal zoveel personen als er vacatures zijn overgebleven, waarbij diegenen als kandidaten meedingen, die bij de voorgaande stemming de meeste stemmen op zich verenigden.

8. Als er meer personen voor de tweede stemming in aanmerking komen omdat op hen eenzelfde aantal stemmen is uitgebracht, dingen ook zij in de herstemming mee.

9. Bij een tweede stemming over meer dan één vacature tegelijk, geldt het bepaalde in het vijfde lid en zesde lid van dit artikel; bij de eventueel te houden derde stemming en bij de tweede stemming over één vacature zijn zij gekozen, die de meeste stemmen op zich verenigen; bij gelijk aantal stemmen beslist dan het lot.

10. Blanco en ongeldige stembiljetten worden niet medegeteld bij de bepaling van de in het vierde en zesde lid van dit artikel vereiste meerderheid.

Artikel 50.

1. Voor elke schriftelijke stemming op een vergadering wordt een stembureau gevormd, bestaande uit ten minste drie en ten hoogste zeven stemgerechtigde leden, te benoemen door de voorzitter.

2. Bij de opening der stembriefjes en de vaststelling van het stemresultaat mogen zij die gerechtigd waren aan de stemming deel te nemen, tegenwoordig zijn.

HOOFDSTUK IX.

Studiekringen en afzonderlijke groepen.

Artikel 51.

Studiekringen en afzonderlijke groepen van leden der partij, die zich voor een bijzonder doel willen organiseren, regelen hun werkzaamheden volgens een afzonderlijk reglement, dat niet in strijd mag zijn met de statuten en reglementen van de partij en de goedkeuring behoeft van het hoofdbestuur, van het bestuur van de centrale of van het afdelingsbestuur, al naar gelang zij landelijk zijn of tot een centrale of een afdeling behoren.

Artikel 52.

Zij zijn bevoegd hun eigen bestuur te kiezen. De leden dezer groepen hebben in de partij geen andere rechten dan aan het lidmaatschap der partij zijn verbonden. Zij treden niet buiten de partij op en mogen van hun leden geen financiële bijdrage vragen zonder voorafgaande toestemming van het hoofdbestuur, van het bestuur van de centrale of van het afdelingsbestuur naar de onderscheiding van artikel 51.

HOOFDSTUK X.

Algemene bepalingen.

Artikel 53.

1. Zij die de leeftijd van zeventig jaar hebben bereikt, zijn niet tot enigerlei bestuursfunctie verkiesbaar.

2. Indien in een afdeling de opvolging van een lid van het dagelijks bestuur dier afdeling ernstige moeilijkheden oplevert bij gebrek aan voor de betreffende functie geschikte kandidaten, kan die afdeling aan het hoofdbestuur ontheffing vragen van het bij het eerste lid van dit artikel bepaalde.